

Δεν γνωρίζω αν πράγματι, «*η Ιστορία είναι το μυστικό εργαστήριο του Θεού*» όπως εκτιμούσε ο Γκέτε, ή αν ισχύει η Αφρικανική παροιμία που μας λέει ότι: «*Μέχρι να αποκτήσουν τα λιοντάρια τους δικούς τους ιστορικούς, οι ιστορίες του κυνηγιού θα γράφονται προς δόξαν των κυνηγών.*» Έχω την εντύπωση όμως, ότι προκειμένου να διδάξεις Ιστορία στο Harvard και στο Yale, η επιστημονική σου κατάρτιση και εν γένει η προσωπικότητά σου πρέπει να πείσει στη διαδικασία επιλογής.

Ο καθηγητής Ιωάννης Ο. Ιατρίδης έχοντας περάσει, ως διδάσκων, από τις έδρες των παραπάνω αναφερθέντων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, έγραψε το '73, την άποψή του για ένα από τα πιο καθοριστικά σημεία της νεότερης Ελληνικής Ιστορίας. Για τον Δεκέμβρη του '44. Το πόνημα του εκδόθηκε στην Αγγλική, καθώς εκείνη την εποχή το καθεστώς των Αθηνών δεν είχε τη δυνατότητα να αντιληφθεί τη διαφορά ανάμεσα σε ένα επιστημονικό σύγγραμμα και σε μια προπαγανδιστική φυλλάδα, ειδικά αν δεν βολευόταν με τα όποια συμπεράσματα της έκδοσης. Σαραντά χρόνια αργότερα εκδόθηκε και στην μητρική του συγγραφέα, γλώσσα.

Ακαδημαϊκός είναι ο Ιατρίδης και κάνει μια απολύτως επιστημονική προσέγγιση. Είχε τη δυνατότητα πρόσβασης σε σημαντικά αρχεία, γεγονός εξαιρετικά βοηθητικό για έναν ερευνητή. Δυνατότητα που αξιοποίησε και πάνω της στηρίζει την ερμηνεία των γεγονότων.

Ξεκινώ με δύο φράσεις κλειδιά, για την εποχή εκείνη, από το εισαγωγικό σημείωμα του Ουίλιαμ Χάρντυ Μακ Νηλ, καθηγητή της Ιστορίας στο Πανεπιστήμιό του Σικάγου, γραμμένες μάλιστα από τον Σεπτέμβρη του '70:

«*Η πίστη και ο φανατισμός έπαιρναν την θέση της αλήθειας*» (σ. 10)
και

«*...καμιά από τις δυο παρατάξεις δεν περίμενε, ούτε ήταν προετοιμασμένη για την σύρραξη που επηκολούθησε*» . (σ. 11)

Αυτές οι δυο προτάσεις μας φέρνουν μπροστά στις αντίστοιχες μεγάλες αλήθειες που με συγκροτημένη επιστημονική επιμέλεια πραγματεύεται ο συγγραφέας.

Σταχυολογώ:

«Η αντίσταση όμως κατά του εχθρού δεν στηρίζεται σε υπολογισμούς κερδών και απωλειών ή εκτιμήσεις μακροπρόθεσμων συνεπειών. Αλλά σε μια ισχυρή συναισθηματική παρόρμηση που πρέπει να ικανοποιηθεί. Και δεδομένου ότι ο ανταρτοπόλεμος δεν είναι ένα «σπορ κυρίων», όλες οι παρατάξεις ευθύνονται για υπερβολές και βαρβαρότητες» (σ.31)

Παρακολουθεί πολύ στενά, εξονυχιστικά τις εξελίξεις της Ελληνικής κυβέρνησης που μετά την πολεμική ήττα, εδρεύει στο Κάιρο. Ερευνά τις πιέσεις που ασκούσε απροκάλυπτα η Βρετανία προκειμένου να ελέγχει τις διαδικασίες, επιβάλλοντας την παρουσία του Γεωργίου ως ανώτατου άρχοντα, προστατεύοντας ταυτόχρονα και το θεσμό της Μοναρχίας.

Έτσι φτάσαμε στο κίνημα της Μέσης Ανατολής, το πρόκριμα του Δεκέμβρη όπως αποδείχθηκε εκ των υστέρων, αλλά και εδώ η Αγγλική παρέμβαση υπήρξε καταλυτική:

«Από την στιγμή που εξεδηλώθη το κίνημα εξαπλώθηκε ταχέως, εν μέρει εξ αιτίας του αυστηρού τρόπου με τον οποίον αντιμετώπισαν την κατάσταση οι αγγλικές αρχές: Ακόμα και άνδρες που δεν είχαν στασιάσει προσεχώρησαν στους κινηματίες όταν οι Άγγλοι τους διέταξαν να παραδώσουν τα όπλα τους και να τεθούν υπό περιορισμό.» (σ. 57)

Αναφέρεται και στην εμπλοκή του επικεφαλής του Σοβιετικού κλιμακίου, συνταγματάρχη Γκρ. Ποπώφ:

«Δεν υπάρχει ένδειξη, ούτε η παραμικρή ότι οι Ρώσοι έφεραν υποσχέσεις υλικής ή και ηθικής ακόμα υποστήριξης για την υπόθεσιν του Κ.Κ.Ε.» (σ.76)

Μας βάζει στο κλίμα των σχέσεων μεταξύ των Συμμάχων:

«Ο χειρισμός των ελληνικών πολιτικών υποθέσεων από τους Βρετανούς, αποτελούσε πηγή ερεθισμού για τους Αμερικανούς διπλωμάτες». (σ.87)

Για τις προθέσεις της Αριστεράς:

«Κάτω από αυτές τις περιστάσεις δεν θα ήταν λογικό να ισχυρισθεί κανείς πως η ελληνική αριστερά εροιμαζόταν να καταλάβει την εξουσία την στιγμή της απελευθερώσεως. Οποιαδήποτε παρόμοια πρόθεση θα καθιστούσε την Συμφωνία της Καζέρτας όχι μόνον ανάθεμα αλλά και σφάλμα τακτικής πρώτου μεγέθους». (σ.114)

Για την άποψη του Χάρολντ Μακμίλλαν, περί των δραστηριοτήτων του Τσώρτσιλ στον τόπο μας:

«Περί ενός, πλέον είμαι βέβαιος, ότι και αυτή ακόμη η δημοτικότητα του Ουίνστον δεν θα του παρείχε την δυνατότητα να επιβάλει με τα βρετανικά όπλα έναν Βασιλέα στην Ελλάδα». (σ. 116)

Ο ίδιος λίγο πιο κάτω, μας δίνει ένα άκρως επίκαιρο, τη σημερινή ημέρα, θέμα:

«Στους Έλληνες δινόταν ένα σκληρό μάθημα για την ανάγκη να ισοζυγίσουν τον

προϋπόλογισμό τους με άλλες μεθόδους εκτός από τις πληθωριστικές, με την φορολογία, και τις οικονομίες, μειώνοντας τις δαπάνες για μισθούς και καθιερώνοντας τα εσωτερικά δάνεια». (σ.142)

Για την παραίτηση των υπουργών του Ε.Α.Μ.,
«...ενέργεια που με την σοφία της στερνής γνώσεως θα μπορούσε να θεωρηθή σαν σοβαρό λάθος από μέρους τους, διότι αποστερούσε αυτούς από ένα σημαντικό μέσο ασκήσεως πιέσεων στον Παπανδρέου». (σ. 177)

Για τις προθέσεις των αντιπάλων ακόμα και στο τέλος του Νοέμβρη:
«Πάντως όσο στενοί και δύσκολοι κι αν ήταν οι δρόμοι των διαπραγματεύσεων και του συμβιβασμού, αυτοί δεν είχαν ακόμα κλεισθή εντελώς και καμμιά πλευρά δεν επιθυμούσε να δη το μέλλον της χώρας να εξαρτάται από την έκβαση των οδομαχιών και των δολοφονιών» . (σ. 188)

Όταν η εξέγερση είχε ξεσπάσει, ο Τσώρτσιλ τηλεγραφεί στον Σκόμπυ (8 Δεκ.) σχετικά με κάποια ειρηνευτική πρόταση εκ μέρους του Ε.Λ.Α.Σ.
«Ο τερματισμός των εχθροπραξιών είναι δευτερεύων... Διατάσσω ήδη μεγάλας ενισχύσεις» . (σ.188)

Αναφέρεται εκτενώς στο θέμα της υποστήριξης του Τσώρτσιλ προς τον Γεώργιο και στην εμμονική σχεδόν αντίθεση του Βρετανού πρωθυπουργού στην προσωρινή λύση της αντιβασιλείας και τηλεγραφώντας στον στρατάρχη Αλεξάντερ γράφει μεταξύ άλλων:
«Είναι δύσκολον να μου ζητάτε να ανατρέψω ένα συνταγματικόν Βασιλέα..... δια να εγκαταστήσωμεν ένα δικτάτορα (τον Δαμασκηόν) ο οποίος είναι πολύ πιθανόν να αναδειχθή εις πρωταγωνιστήν της άκρας αριστεράς». (σ.220)

Αν και δεν αποτέλεσε οδηγό για την μετέπειτα εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α. καθώς είχαμε και την μετάβαση από το δόγμα Μονρό στο δόγμα Τρούμαν, ο Αμερικανός πρεσβευτής Μακβή, μας εκπλήσσει με την εύστοχη τοποθέτησή του, σε επιστολή του (15 Ιαν. '45) προς τον πρόεδρο Ρούσβελτ για τα αίτια της ένοπλης αναμέτρησης:
«Η στροφή της πολιτικής ζωής εις την Ελλάδα προς την αριστεράν, έπειτα από την μεταξικήν δικτατορίαν, η εκμετάλλευσις του γεγονότος αυτού από τους κομμουνιστάς, και οι ώριμοι συνθήκαι δια κοινωνικὴν επανάστασιν που εδημιούργησε η γερμανική κατοχή και εξέθρεψαν αι γερμανικά δολοπλοκίαι, όλα αυτά τα ανάμεικτα στοιχεία είναι εκείνα που φταίνε βασικά δια την κατάστασιν.»
(σ.234)

Για το κληροδότημα του εμφυλίου:
«Η συναισθηματική κληρονομιά του Δεύτερου Γύρου ήταν πως οι κομμουνιστές, πολλές ωμότητες των οποίων είχαν διαπραχθεί κυρίως σε βάρος αθώων και ανυπεράσπιστων ομήρων, έγιναν μισητοί με τέτοιο πάθος, που σπάνια συναντά κανείς στην ιστορία του έθνους. Τους κατηγορούσαν τώρα για όλα τα πρόσφατα δεινά της χώρας και τους στιγματίζουν σαν προδότες, που συνωμοτούσαν με εχθρούς του εξωτερικού για να διαμελίσουν και να καταστρέψουν το κράτος. Επί πλέον το σφοδρό αυτό μίσος κατευθυνόταν όχι μόνον εναντίον των κομμουνιστών, αλλά και εναντίον όλων εκείνων που

εκούσια ή ακούσια συνεργάστηκαν μαζί τους». (σ.264)

Αυτά και πάρα πολλά άλλα, αναφέρονται αλιευμένα μέσα από επίσημα έγγραφα και στοιχεία, από επιστολές, εκθέσεις, τηλεγραφήματα των πρωταγωνιστών των γεγονότων που δίνουν στον ερευνητή τη δυνατότητα να φθάσει σε συμπαγή συμπεράσματα.

Το κείμενο διατηρεί το πολυτονικό σύστημα και στις τελευταίες 35 σελίδες δημοσιεύονται οι συμφωνίες της Πλάκας, του Λιβάνου, της Καζέρτας και πλήθος άλλων ιστορικών ντοκουμέντων.